మబ్బు విడిచిన ఎండ

శ్రీ పెద్దిభొట్ల సుబ్బరామయ్య

ధనంజయరావుపంతులు కప్పుకునివున్న దుప్పటి తొలగించి, పక్కనే బల్లమీద అందుబాటులోవున్న కళ్లజోడుతీసి తగిలించుకుని కిటికీలోనుంచి బయటికి చూశాడు. నిద్రమత్తు ఇంకా వదలని ఆయన కళ్లకు బయట సన్నగా జల్లుపడుతూవుండటం కనిపించగానే అకారణంగా ఒక విధమైన ఉత్సాహం కలిగింది. ఆయనకు చిన్నతనంనుంచీ పక్కమీద మత్తుగా పడుకుని దుప్పటి కప్పుకునివుండి బయట జోరుగా కురుస్తున్న వర్షం వంక చూస్తూ గంటల కొద్దీ కాలం గడిపివేయడమంటే ఎంతో యిష్టం. ఉద్యోగంలో ఉన్నన్నాళ్లూ ఆదివారాలూ, శలవు రోజులలో తప్ప అటువంటి అవకాశం లభించేది కాదు. వర్షం పనికట్టుకుని శలవులలో, ఆదివారాలలో మాత్రమే కురవదు కదా! ఉద్యోగంలో ఉండగా గడిచిన ఎన్నో సంవత్సరాలుగా వర్షర్తువులలో ఆయన ప్రతి శనివారమూ రాత్రిపూట పడుకోబోతూ "తెల్లవారితే ఆదివారం. ఉదయం లేచీ లేవగానే వర్షం కురుస్తూ ఉండాలి" అనుకునేవాడు. కాని చాలా పర్యాయాలు ఆయన ఆశ ఫలించలేదనే చెప్పాలి. కళ్లుతెరిచి కిటికీలోనుంచి చూసి హతాశుడయ్యేవాడు. కిటికీలోనుంచి దాదాపు ప్రతిసారీ నిర్మేఘమైన ఆకాశమూ, ప్రశాంతంగావున్న ప్రకృతీ కనబడి ఆయనకు నిరుత్సాహం కలిగిస్తూ ఉండేవి.

ఇవాళ చాలా మంచి రోజులా వుంది. కిటికీలోనుంచి కనిపిస్తున్న ఆకాశభాగం గచ్చకాయ రంగులోవున్న జలార్ద్రమైన మేఘాలతో నిండివుంది. నీటితో నిండిన ప్లాస్టిక్ సంచీలావున్న ఆకాశం ఉండి ఉండి ఉరుముతున్నది. కిటికీలోనుంచి చతురస్రంగా విభజించబడినట్టు కనిపిస్తున్న మేఘావృతమైన ఆకాశమూ, దానిమధ్యలో ఏపుగా పెరిగిన పున్నాగచెట్టూ, ప్రహరీగోడమీద వాలివుండి వానలో తడిసి మాటిమాటికీ రెక్కలూ తలా విదిలించుకుంటున్న గోరువంకా, అన్నీ కలిసి ధనంజయరావుపంతులుకు హుషారు కలిగించాయి. ఉత్సాహమనే ఔషధాన్ని సిరంజిలో పోసి నరం లోపలికి నేరుగా రక్తంలోకి చేరేట్టు ఇంజక్షన్ యిచ్చినట్టయింది. ఆయన తన వయస్సు మాట మరిచిపోయి యీలవేస్తూ నిర్నిమేషంగా ఆకాశం వంక చూస్తూ పడుకున్నాడు. అప్పుడే తనకు ఈ అరవై అయిదేళ్ల జీవితంలోనూ బాగా ఆనందం కలిగించిన విషయాలు కొన్ని గుర్తు వచ్చాయి ఆయనకు. అందులో మొదటిది ఆయన ఇల్లాలిని గురించినది. ఆమె ఇప్పుడు లేదు. ఆ ఇంట్లో కొత్తగా ప్రవేశించిన ప్రతి వ్యక్తి దృష్టినీ ముందుగా ఆకర్షించేది ముందు హాలులో గోడకు తగిలించబడివున్న నిలువెత్తు పంచ రంగుల ఫోటో. లోపలికి అడుగు పెట్టగానే ప్రతివారి చూపులూ ఆ బొమ్మ కళ్లచేతనే ఆకర్షించబడుతూ వుంటాయి. కలతలేక కుదురుగావున్న నీళ్లమీద ఉండి ఉండి తేలియాడే పెద్ద పెద్ద వెండి రంగుల చేపలవంటి ఆ కళ్లనుంచి దృష్టి మళ్లించడం కష్టమే. అలా చేయగలిగితే తర్వాత అలంకృతమైన శంఖంవంటి కంఠమూ, జరీ అంచు చీరె, పండు తమలపాకులవంటి పాదాలూ కనిపిస్తాయి. అన్నిటికన్నా క్రింద ధనంజయరావు స్వదస్తూరీతో వ్రాసిన 'సుభద్ర' అనే అక్షరా లున్నాయి. ఆమె చాలా యేళ్లక్రిందట ఒక ఆదివారం ఉదయం బాగా వర్షం కురుస్తున్న సమయంలోనే కళ్లు మూసింది.

ధనంజయరావుకు తలుచుకున్నప్పుడల్లా నిరంతరం సంతోషం కలిగించే మరొక విషయం లెక్కలు. ఆయన తన బి. ఏ. పట్టా లెక్కలలోనే సంపాయించాడు. ఆ శాస్త్రం అంటే ఆయనకు విపరీతమైన అభిమానం. సెలవు దొరికితే చాలు, లెక్కల పుస్తకాలు ముందు పోగు పెట్టుకుని కూర్చుని ప్రాబ్లమ్ తర్వాత ప్రాబ్లమ్ సాధించుకుంటూ పోయేవాడు. అలా వందలకొద్దీ లెక్కలు, రక రకాల లెక్కలు

సాధించిన తర్వాత ఆ పుస్తకాన్ని ఒక వైపుకు విసిరి వేసేవాడు. రిటైరయిన ఈ అయిదేళ్లుగా ఆయన అల్మారాలో పాతబడివున్న ఆ పుస్తకాలన్నింటినీ ఇవతలికి తీసి చేసిన లెక్కలే మళ్లీ చేస్తూ ఎంతకాలం గడిపాడో అంచనా వెయ్యడం కూడా కష్టమే.

ఆయనకు ఆనందం కలిగించే మరొక విషయం విశ్వనాథాన్ని ఆటలు పట్టించడం. విశ్వనాథం ఆయన చిన్ననాటి స్నేహితుడు. ఆయనకు లెక్కలంటే హడల్. ఇద్దరూ హైస్కూలులోనూ, కాలేజీలోనూ కలిసే చదువుకున్నారు. విశ్వనాథం ప్రతి క్లాసులోనూ సంవత్సరాల తరబడి కూర్చోకుండా పైకి రాగలిగాడూ అంటే అది అంతా ధనంజయరావు చలువవల్లనే అని చెప్పక తప్పదు. స్కూల్‌ఫైనల్ పరీక్షలో కూడా విశ్వనాథం లెక్కలనబడే తన పాలిటి భూతంవల్ల భయంతో పాలిపోయిన సందర్భంలో ధనంజయరావు రాత్రి అంతా మేలుకుని ఆయనకు ముఖ్యమైన లెక్కలూ సిద్ధాంతాలూ వోపికగా బోధించాడు. అయితే మాత్రం? పరీక్ష హాలులో పేపరు అందుకోగానే తన వెనకనే కూర్చున్న విశ్వనాథం మొహం ఆఖరు గంటలో అతని ఆన్సరు పేపరులా తెల్లగా పాలిపోయి ఉండటం గమనించి వాచర్ల కంటబడకుండా అతి జాగ్రత్తగా తన లెక్కలు చూపించి వాటిని కాపీ చేసుకునే వీలు కల్పించి ఉద్ధరించినవాడు ధనంజయరావుపంతులే. విశ్వనాథం స్కూల్‌ఫైనల్ తర్వాత హాయిగా నిట్టూర్చి ఇంటరులో తెలుగూ, చరిత్రలు గ్రూపుగా తీసుకుని కాలేజీలో చేరాడు. ఆ తర్వాతి జీవితంలోనూ విశ్వనాథం అట్టే పైకి రాలేకపోయాడు. రిటైరయేనాటికి ధనంజయరావు అయిదువందల రూపాయల జీతం తీసుకుంటూ ఉండేవాడు. విశ్వనాథం మరొక ఆరు నెలల తర్వాత ఎక్కడో గుమాస్తాగా రెండువందల చిల్లర రూపాయల వేతనంతో రిటైరయినాడు. ఆయన ఆ వీధి చివరలోనే ఒక పెంకుటింటిలో అద్దెకుంటున్నాడిప్పుడు. చేతికర్ర వూతగా ఆయన ప్రతిరోజూ విధిగా ఇక్కడికి వస్తూనే ఉంటాడు. ఇప్పటికీ ధనంజయరావు విశ్వనాథాన్ని అప్పుడప్పుడు లెక్కల విషయంలో ఎగతాళి చేస్తూనే ఉంటాడు. అటువంటి సందర్భాలలో విశ్వనాథం కళ్లజోడు సర్దుకుని "పోన్లేవోయ్! అంతమాత్రంలో నేను జీవితంలో తల్లక్రిందులైపోయిందేమీ లేదు. నువ్వు లెక్కల పుస్తకాలన్నీ మింగి జీర్ణించుకున్నంతమాత్రంలో నాకన్నా సుఖపడుతున్నదీ లేదు" అంటూ ఉంటాడు. దానితో యిద్దరూ నిర్మలంగా నవ్వుకుంటూ వుంటారు.

ధనంజయరావు కళ్ల జోడు తీసి ఒక్కసారి కళ్లు నులుముకుని బయటికి చూశాడు. ఆ గోరువంక అంతసేపటినుంచీ అక్కడ ప్రహరీగోడమీద సోమరిగా నిలబడివుండి వర్షంలో తడుస్తూ రెక్క లల్లార్చుకుంటున్నదల్లా ఎటో ఎగిరి చక్కాపోయింది. పక్కయింటివారి రేడియో పెద్దగా వాగుతున్నది.

అంతలో గది తలుపు తెరుచుకుని లోపలికి తొంగిచూసింది వసంత. ఆ పిల్లకు పదమూడేళ్లుంటాయి. సన్నగా, పచ్చగా, నాజూగ్గా ఉంటుంది. చేతిలో పుస్తకంతో లోపలికి వస్తూ ఆమె, "లేచావా తాతయ్యా ఇందాక ఒకసారి వచ్చిచూస్తే నిద్రపోతున్నావు నువ్వు" అంటూ పక్కమీద కూర్చున్నది.

ధనంజయరావుపంతులు నవ్వి, "ఏమిటి సంగతి?" అని అడిగాడు.

వసంత, "నువ్వు లేవలేదు కదా అని మళ్లీ వెళ్లి ఇప్పటిదాకా లెక్కలు చేసుకుంటూ కూర్చున్నాను. ఇవిగో, అయిదు లెక్కలు చేశాను." అన్నది.

ధనంజయరావుకు అంత వయస్సు ఉన్నా ఆ పిల్ల లౌక్యం బొత్తిగా అర్థం కాదు. తాతగారికి ఏ మాట చెబితే ఆయన మెత్తబడి తానే వరం అడిగినా కాదనని స్థితిలోకి వస్తాడో ఆ పిల్లకు బాగా తెలుసు. అందుకే క్లాసుపిల్లలతో ఎక్స్‌కర్షన్‌కు వెళ్లవలసి వచ్చినా, సాయంకాలం స్నేహితురాళ్లతో సినిమాకు వెళ్లవలసివచ్చినా, లేక ఏ యితర పర్మిషన్ కావలసి వచ్చినా చేతిలో లెక్కల పుస్తకంతో ఆమె నెమ్మదిగా తాతగారి దగ్గరికి చేరుకుంటుంది. బస్! దానితో ఆమె తల్లీ, అత్తగారూ, తండ్రీ, యితర ప్రపంచమూ, మూర్తిత్రయమూ ఏకమై వచ్చి అడ్డు నిలిచినా ఆమెకోరిక సిద్ధించకుండా ఎవ్వరూ ఆపలేరు. ఇవాళ ఆ అమ్మాయి తన స్నేతురాళ్లతో కొత్తగా విడుదల అయిన సినిమాకు వెళ్లవలసివుంది మరి......

ధనంజయరావుపంతులు పుస్తకంలోకి చూసి పెద్దగా నవ్వడం ప్రారంభించాడు. కొంతసేపటికి నువ్వు ఆపుకోలేక దుప్పటి అవతలికి విసిరి పారేసి లేచి పొట్టపట్టుకుని మరీ నవ్వాడు. కళ్లవెంట నీళ్లు తిరిగేట్టు విపరీతంగా నవ్వి నవ్వి చివరకు ఆమెను

దగ్గరికి తీసుకుని "భలేదానివే నువ్వు. ఈ లెక్క చూడు. ఏమిటిది?" అన్నాడు మళ్లీ నవ్వుతూ.

వసంత తెల్లబోయి, తర్వాత తేరుకుని "ఏమిటి తాతయ్యా! అది ఆన్సరు......6¼.....దాన్లో నవ్వేందు కేముందీ?" అన్నది.

ఆయన కళ్లజోడు తీసి తుడుచుకుని "అవునే అమ్మడూ! ఆ 6¼ అనేది ఆన్సరే.....నేను కాదనటం లేదు. కాని, ఏమిటవి? రాళ్లా రప్పలా? లెక్క ఏమో మనుష్యులను గురించి...వాడు లెక్కలో 'ఫలానా పని చేయుటకు ఎంతమంది కూలీలు కావలెను?' అని అడుగుతున్నాడు. నీకేమో 6¼ అని ఆన్సరు వచ్చింది" అంటూ మళ్లీ నవ్వుతూ "ఆరుగురు కూలీలంటే నేను అర్థం చేసుకోగలను. నాకు అర్థంకానిదల్లా ఆ ¼ కూలీ అంటే ఏమిటీ? అని......" అన్నాడు.

వసంత సిగ్గుపడి చప్పున పుస్తకం అందుకుని అవతలికి పారిపోయింది. ధనంజయరావు మళ్లీ నవ్వు కుంటూ 'పిచ్చిపిల్ల' అనుకున్నాడు. తర్వాత మరికొద్ది నిముషాలసేపు ఆయన మళ్లీ కిటికీలోనుంచి చూస్తూ అలాగే పడుకున్నాడు.

మబ్బులు ఇంకా కమ్ముకుని వస్తూనే వున్నాయి. ఆకాశం వుండి వుండి ఉరుముతూనే వుంది. నల్లని మేఘాలను చీల్చుకుని నిలువుగా గీత గీచినట్లు మెరుపు మెరిసింది.

అంతలో రాజశేఖరం చేతిలో సంచీతో ఆ గదిలోకి వచ్చి తండ్రి ఇంకా లేవకుండా అలాగే పడుకుని వుండడం చూసి సందేహిస్తూనే దగ్గరికి వెళ్లి నిల బడ్డాడు.

ఆయన కళ్లు తెరిచి చూసి "ఏంరా రాజా!" అంటూ పలకరించాడు. రాజశేఖరం తలవంచుకుని నెమ్మదిగా "నేను బజారుకు వెడుతున్నాను నాన్నా! వీలయితే ఆస్పత్రికి కూడా వెళ్లివస్తాను......" అన్నాడు.

ధనంజయరావుపంతులు కొంచెం చిరాకుపడుతూ "అలాగే వెళ్లిరా" అన్నాడు.

రాజశేఖరానికి ముప్ఫయిఎనిమిదే ఏళ్లుంటాయి. ఇన్ కంటాక్సు డిపార్టుమెంటులో ఒక సెక్షన్ హెడ్‌గా పని చేస్తున్నాడు. అయినా అతడు ఇప్పటికీ తండ్రితో సంప్రదించనిదే ఏ పనీ చేయడు. అదే ధనంజయ రావుకు అతన్ని గురించి చికాకు కలిగించే విషయం. విశ్వనాథం ఎప్పుడూ "నీకొడుకు ముత్యంలాటివాడోయ్! లేకపోతే..... ఈ రోజుల్లో రెక్కలు రావడమే తరు వాయి. పిల్లలు మనలను మూలకూర్చోబెట్టేస్తారు. నీదే అదృష్టం......ఇన్నేళ్లు వచ్చినా మీ రాజు నిన్ను గౌరవిస్తూ ప్రతి విషయంలో నీ సలహా తీసుకోవటం చూస్తూవుంటే నా కెంతో ముచ్చటగా వుంది" అంటూ వుంటాడు. విశ్వనాథం కొడుకు చక్రపాణి, రాజ శేఖరంకన్నా చాలా చిన్నవాడు. అతడు సర్వే శాఖలో గుమాస్తాగా నెల కో నూటయాభై తెస్తూవుంటాడు. ప్రతి పనీ తానే స్వయంగా ఇతరుల ప్రమేయమూ, సలహాలూ కోరకుండా చేసుకుపోవడం అతనికి రివాజు. ఒకవేళ తండ్రి తనంత తానుగా ఏ విషయంలోనైనా జోక్యం కలిగించుకోబోతే వారించి "నీ కెందుకు నాన్నా! పెద్దవాడివి. సుఖంగా విశ్రాంతిగా వుండక ఈ బెడద లన్నీ పెట్టుకుని మనసు పాడుచేసుకోవడం దేనికీ?" అంటూ వుంటా డతడు. విశ్వనాథానికి ఆ ధోరణి బొత్తిగా సరిపడదు.

ధనంజయరావు తలతిప్పి చూసేసరికి వసంత గుమ్మంలో నిలబడివుండి నడుమున చెయ్యి వుంచు కుని తన మేనత్తను అనుకరిస్తూ పెద్ద ఆరిందా లాగా "తాతయ్యా! నువ్వింక లేచి నీ పనులు కానిచ్చుకో. నా కవతల బోలెడు పనులున్నాయి". అన్నది.

ధనంజయరావు అర్థం చేసుకున్నాడు. బాగా పొద్దెక్కినట్టున్నది. లోపలినుంచి కబురు రావడం దానికి సూచన. ఇక తాను లేచి కాల్యాదులన్నీ ముగించుకుని కాఫీ తీసుకుంటేగాని అనూరాధ వంట ప్రయత్నం ప్రారంభించే వీలులేదు. పైగా ఆమె వంట వగైరాలు ముగించుకుని ఆసుపత్రికి కూడా వెళ్లవలసివుంది. అక్కడ కోడలు "ఎవరూ ఇంకా రాలేదే" అని ఆదుర్దా పడుతూ ఉంటుంది కూడా.

ఆయన లేచికూర్చొని దుప్పటి ఒకమూలకు విసిరి వసంతతో "లేచా నని చెప్పు అత్తయ్యతో" అన్నాడు. ఆపిల్ల అది విని తల వూపి వెళ్లిపోగానే లేచి నిలబడి ఒళ్లు విరుచుకున్నాడు. తర్వాత నెమ్మదిగా నడిచి లోపలి గదిలోకి వెళ్లాడు. అక్కడ ఆయన కూతురు కుంపటిముందు కూర్చుని కాఫీ కలుపుతున్నది. ఆ ప్రక్కనే వసంత ఒక గ్లాసు పుచ్చుకుని తన వాటా కాఫీ కోసం సిద్ధంగా కూర్చుని వుంది.

ధనంజయరావు నవ్వుతూ "ఏమే వసంతా! నీక్కూడా కాఫీయేనా? చిన్నపిల్లలు కాఫీ తాగవచ్చునా?

తప్పు కదూ?'' అన్నాడు. అనూరాధ నవ్వుతూ తల ఎత్తి చూసింది.

వసంత, ''ఎందుకు తాగగూడదు తాతయ్యా! అది కూడా చెప్పు వింటాను'' అన్నది.

ధనంజయరావు అక్కడే పీట వాల్చుకుని కూర్చుంటూ ''ఎదురు ప్రశ్నలు కూడానా? నేను కూడదని చెబితే అంతే అమ్మాయీ! దీనికి కాఫీ ఇవ్వకు. మరీ రాలుగాయి అయిపోతున్నది......'' అన్నాడు.

అనూరాధ నవ్వింది. ఆమె నవ్వితే ధనంజయ రావు మనసు ఎప్పుడూ తేలికపడుతూ ఉంటుంది. అనూరాధ రాజశేఖరం తర్వాతది. అతనికన్నా నాలు గయిదేళ్లు చిన్నది. సుభద్రకు ఆడపిల్లలంటే ప్రేమ మిక్కుటం కావడంవల్ల చిన్నప్పటినుంచీ అనూరాధ రాజశేఖరంకంటె గారాబంగా పెరిగింది. ఆమె అస మాన లావణ్యవతి. నిమ్మపండువంటి శరీరచ్ఛాయా, తీర్చిదిద్దినట్టుండే అవయవాలూ, చెంపలకు చేరెడేసి నీలికన్నులూ, చూపులలో ఠీవీ ఎవరి నాకర్షించవు? ధనంజయరావు ఎల్లప్పుడూ తల్లి రూపురేఖలు అచ్చుగుద్దినట్టు భూమిమీద పడిన కూతురుని చూసి ఎంతగానో గర్విస్తూ ఉండేవాడు. ఆమె పదహారోయేట స్కూల్ ఫైనల్ ప్యాస్ కాగానే కొన్నినెలలపాటు వరులవేటలో నిమగ్నుడై ధనంజయరావు చివరకు సూర్యారావనే ఇంజనీరు విషయంలో అన్ని విధాలా సంతృప్తిచెంది ఆ సంబంధం ఖాయంచేసి అతనితో ఆమె పెళ్లి జరిపించాడు. కాని, విధిదృష్టి వక్రించింది. ఒక ప్రాజెక్టు నిర్మాణంలో పని చేస్తున్న సూర్యారావు, మరో నలుగురు తోటి ఇంజనీర్లతోసహా నదిలో మునిగి పోయి మరణించాడు. అప్పటినుంచీ అనూరాధ పుట్టింటి లోనే ఉండిపోయింది.

వసంత తాతగారి మాటలకు కోపం తెచ్చు కుని చేతిలో గ్లాసు దూరంగా నెట్టి బుంగమూతి పెట్టుకుని గోడ కానుకుని కూర్చున్నది. అనూరాధ గ్లాసులో కాఫీపోసి ఆ పిల్లవైపు జరిపి ''తీసుకో..... కోపం తెచ్చుకోకు.....నా తల్లి కదూ!'' అన్నది.

వసంత కోపంగా చూస్తూ, ''మరి అలా ఎందు కనాలేం?'' అన్నది.

ధనంజయరావు లేస్తూ, ''మరి అనరేమిటీ? 6¼ మనుషులని లెక్కలు చేస్తూవుంటే అనక ముద్దు పెట్టుకుంటారు కాబోలు. చదువుకునే పిల్లలు పూట పూటా కాఫీలు తాగితే అలాగే వస్తాయి అన్సర్లు.....'' అన్నాడు.

''మరి.....నువ్వు చిన్నప్పటినుంచీ కాఫీలు తాగ కుండానే చదివావా?'' అన్నది వసంత చుర చుర చూస్తూ.

ధనంజయరావు నవ్వుకున్నాడు. అవును మరి! ఆ కాలం ఈ కాలమా? ఆ పిల్లలు ఈ పిల్లలా?

అనూరాధ, ''పోన్లేఅమ్మా! పెద్దవాడు ఏదో తమాషాచేస్తూ వుంటాడంతే! నువ్వు పట్టించుకో గూడదు. హాయిగా కాఫీ తాగేసి వెళ్లి చదువుకుంటూ కూర్చో. మళ్లీ నేను వంట ముగించుకుని త్వరగా తెమిలి మీ అమ్మ దగ్గరికి వెళ్లాలి. అక్కడ ఆమెగారు ఎంతగా చిందులు తొక్కుతున్నదో, అసలే కంగారు మనిషి.....'' అన్నది.

ధనంజయరావు పెరటిలోకి వెళ్లి పది నిముషా లలో తిరిగి వచ్చేసరికి ఆమె టవల్ అందించింది. ఆయన మొహం తుడుచుకుంటూ, ''ఈ ముసురు తగ్గేట్టులేదే.....'' అనుకున్నాడు.

అనూరాధ కాఫీ అందిస్తూ తండ్రితో ''అదుగో ఆ బల్లమీద ఫ్లాస్కులో వేరే కాఫీ కలిపి ఉంచాను. ఆయన వస్తే ఇవ్వు. నా కింక పనితో తీరుబడి ఉండదు. అప్పు డేమో నువ్వు కాఫీకోసం కేకలు పెడితే ఎలా మరి?.....'' అన్నది. ధనంజయరావు నవ్వి తలవూపి ''అలాగే'' అన్నాడు.

ఆ రాబోయేవ్యక్తి విశ్వనాథం. ఆయన రోజూ ఉదయమే నిర్ణీతవేళకు నెమ్మదిగా చేతికర్ర వూతగా వీధిచివరి తన ఇంటినుంచి ఇక్కడికి నడిచి వస్తాడు. ఒకవేళ ఏనాడయినా, ఏ కారణంచేతనయినా, ఆయన రావడం ఆలస్యమైతే ధనంజయరావుపంతులు ఏమీ తోచక కాలు గాలిన పిల్లిలా అటూ ఇటూ తిరుగుతూ ఉండేవాడు. ఇక నిరీక్షించలేనిపక్షంలో లాల్చీ తొడు క్కుని తానే ఆయన ఇంటికి బయలుదేరి పోయే వాడు. అయితే అలా చాలా అరుదుగా మాత్రమే జరి గింది. అసలు ఎక్కువసార్లు ఆయన నిరీక్షించడం కూడా జరగలేదు. విశ్వనాథం చాలా కరెక్టు మనిషి. చిన్నప్పటినుంచి మంచి క్రమశిక్షణతో పెరిగాడు. అందువల్ల ఆయన చేసే పనిలో క్రమం తప్పడం అనేది చాలా అరుదు. ఆయన రాగానే ఇద్దరూ ఎదు రెదురుగా కుర్చీలలో విశ్రాంతిగా వెనక్కువాలి కూర్చుని

ఏవేవో కబుర్లు చెప్పుకునేవారు. ఆ కబుర్లు మానవ జాతికి సంబంధించిన అన్ని రంగాలను గురించీ జరిగేవి. ఒక్కొక్కరోజు ఒక్కొక్క విషయంతో ప్రారంభమైన సంభాషణ మరేదో విషయంతో అంత మవుతూ ఉండేది. నిన్నటిరోజున నిత్యావసర వస్తువుల ధరల పెరుగుదలతో ప్రారంభమై మానవుడి చంద్రమండల విజయం—దాని సాధ్యాసాధ్యాలు అన్న విషయంతో ముగిసింది వారి సంభాషణ. దాదాపు భోజనాలవేళకు గాని ఇద్దరూ లేచేవారు కాదు.

ధనంజయరావు వెచ్చగా కాఫీ చప్పరిస్తూ కూర్చున్నాడు. ఆయనకు కొద్దిదూరంలో వసంత చాపమీద కూర్చుని ఏదో వ్రాసుకుంటున్నది. కాఫీ త్రాగడం ముగించి కప్పు నేలమీద వుంచి ఆయన కిటికీ పక్కకువెళ్ళి వీధిలోకి చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

రోడ్డుమీద జనం చాలా పలుచగా తిరుగుతున్నారు. వర్షం ఇంకా పడుతూనే వుంది. ఒక గొడుగులో ఇద్దరు పసిపిల్లలు నడుస్తూ వెళ్ళిపోయారు. కూరలమ్మే మనిషి ఒకామె రక రకాల కూరగాయల పేర్లు వరసగా చదువుకుంటూ నడిచి పోతున్నది. రెయిన్‌కోటు ధరించి మొహం గుర్తుపట్టడానికి వీలు లేకుండా టోపీ ధరించిన ఒక వ్యక్తి బురదలో నడుస్తూ వెళ్ళాడు. వీధి చివరినుంచి ఒక రిక్షా వస్తున్నది. రిక్షా పైటాపు వేసివున్న కారణంగా లోపల ఎవరున్నారో తెలియలేదు. ఆ రిక్షాలోవున్న వస్తువులు ధనంజయరావుదృష్టిని ఆకర్షించాయి. నాలుగైదు పచ్చి వెదుళ్ళు.....ఒకకుండ. ధనంజయరావు ఆలాగే చూస్తూ నిలబడిపోయాడు. రిక్షా ముందుకు కదిలి వెళ్ళిపోతున్నది. ధనంజయరావు నిట్టూర్చాడు. ఎవరి కీ లోకం నుంచి నిష్క్రమణ లభించిందో! ఎవరు, తనవారందరినీ వెనక మిగిల్చి ఎక్కడికో, ఏమీ తెలియని చోటికి అనంతయాత్ర సాగించారో!

ఆయన వాలు కుర్చీలో వీలుగా విశ్రాంతిగా కూర్చున్నాడు. బయట ఇంకా వర్షం కురుస్తూనే ఉంది. అయితే ఇందాకటిలాగా మరీ కుంభవృష్టి ఏమీ లేదు. ఉండి ఉండి జల్లు పడుతున్నది. చల్లని గాలిమాత్రం విసురుగానే వస్తున్నది.

ధనంజయరావు కళ్ళు మూసుకున్నాడు. ఆయన మనసులో ఇందాకటి దృశ్యమే—రిక్షా, అందులో పచ్చి వెదుళ్ళూ, కుండ—కనిపిస్తున్నది. మనసంతా ఉన్నట్టుండి అకారణంగా బరువెక్కినట్టయింది. ఆ చచ్చిపోయిన వ్యక్తి ఎవరో! ఎంత వయస్సుంటుందో! ఆడమనిషో, మగవాడో! ఇంత వర్షంలోనూ అన్ని పనులూ శాస్త్రోక్తంగా జరగక తప్పదు కదా! పాపం! పోయినవాడిది బాధ కాదు. వెనక ఈ కర్మకాండ అంతా యధావిధిగా జరపవలసిన వాళ్ళది అసలు బాధ.

ఆయన మనసంతా మేఘావృతమైన ఆకాశం లాగే తయారయింది. ఏవేవో అర్థంలేని దృశ్యాలూ, ఆలోచనలూ చెలరేగి మనస్సాగరాన్ని కల్లోలపరుస్తున్నాయి.

ఆయన ఉన్నట్టుండి వసంత నుద్దేశించి "అమ్మడూ! ఏదీ, ఇందాకటి లెక్క ఇలా తీసుకురా! చేసి చూపిస్తాను......" అన్నాడు.

ఆ అమ్మాయి గబుక్కున లెక్కల నోట్సు పుస్తకం తెచ్చి తాతగారికి అందించి, "నువ్వు పెద్ద పెద్ద ఇంగ్లీషు లెక్కలు నిముషానికొకటి చేసి పారేయగలవు. నాకేమో ఈ లెక్కలే రావు. నువ్వేమో ఎగతాళి చేస్తావు. అందుకే నీకు చూపించ నెప్పుడూ" అన్నది.

ధనంజయరావు నవ్వి, "ఇంక ఎప్పుడూ ఎగతాళి చెయ్యనులే. అయినా నువ్వూ ఏదయినా తెలియకపోతే అడిగి తెలుసుకోవాలి గాని, నేను ఎగతాళి చేస్తానని ఉడుక్కుంటే చదు వెలా వస్తుందీ?" అన్నాడు. తర్వాత అయిదు నిముషాలసేపు ఆ లెక్క సాధించే విధానమూ, స్టెప్స్ క్రమంగా వెయ్యడమూ, అంతా వివరించి చెప్పాడు. అప్పు డా పిల్ల తన నోటు పుస్తకం తీసుకుని వెళ్ళి యధాప్రకారం చాపమీద కూర్చుని ఇతర పాఠాలు చదువుకోవడం ప్రారంభించింది.

ధనంజయరావు పంతులుకు అకారణంగా నిట్టూర్పు వచ్చింది. నిట్టూర్చి కుర్చీలో వెనక్కువాలి కళ్ళు మూసుకున్నాడు. విశ్వనాథం వచ్చేవేళ అయింది. నెమ్మదిగా కర్ర తాటించుకుంటూ నడిచి వస్తాడు. నిజానికి ఆయనకు ఆ చేతికర్ర అవసరం బొత్తిగా లేదనే చెప్పాలి. అయినా అది పెద్ద మనిషి తరహాకు చిహ్నమని చెప్పాడు విశ్వనాథం ఒకసారి. ఆయన వస్తేనేగాని తనకు ఏమీ బాగుండ దివాళ. ఆ పెంకుటింట్లో పంచలో వాలు కుర్చీలో ఏమీ తోచక కూర్చోవడం తప్పించి ఆయన చేసే ఘనకార్యం మాత్రం ఏముంది గనుక? అదీగాక విశ్వనాథం ఈ

మాత్రపు వర్షానికీ, జల్లుకూ జంకడు కూడా. ఉత్తరీయం పైన వేసుకుని ఎంత దూరమైనా వెళ్లగలడు. అసలే చువ్వవంటి మనిషేమో పాము పాకినట్టు నడిచి పోగలడు. వర్షంలో తడిస్తే జలుబూ, జ్వరమూ వంటివి వస్తాయేమోనని ఏమాత్రమూ భయపడడు. అంతంతమాత్రపు ఎండా వానలకు తేలికగా తట్టుకోగలడు. తన విషయం మాత్రం అలా కాదు. ఈమాత్రపు జల్లులో తడిసినా, కొంచెం ఎండవేళప్పుడు నడిచినా గాజుకాయవంటి తన శరీరం తట్టుకోలేదు.

ధనంజయరావుకు మరో విషయం గుర్తుకు రాగానే నవ్వు వచ్చింది. విశ్వనాథం గురించి చాలా తమాషా అయిన విషయం ఒకటి ఉంది. ఆయన తన సర్వీసులో ఎన్ని గొడుగులు కొన్నాడో లెక్కలేదు. కాని చిత్ర మేమిటంటే కొన్న ప్రతి గొడుగూ అయిదు రోజులకుమించి ఆయన దగ్గర ఉండేది కాదు. అయిదు రోజుల వ్యవధిలో ఆయన తన చేతిమీదుగా కొన్న ప్రతి గొడుగూ పోవడం ఖాయ మన్నమాట. అందుకే ఇటీవలి కాలంలో ఆయన అసలు గొడుగులు కొనటమే మానివేశాడు.

ఆయన లేచి బల్లమీది ఫ్లాస్కులో కాఫీ ఎంత ఉందో చూశాడు. ఫరవాలేదు. తాను మరి కొంచెం తాగవచ్చు. అప్పటికీ విశ్వనాథానికి సరిపడ అందులో ఇంకా కాఫీ మిగిలే ఉంటుంది.

ఫ్లాస్కులోనుంచి కప్పులోకి కాఫీ వంచుకుని తిరిగి దాని మూత సరిగా ఉంచి వెనుదిరుగుతూ ఉండగా వరండాలో అడుగుల చప్పుడు వినిపించింది. ఎవరో చెప్పులు విడుస్తున్నారు. "విశ్వనాథమే అయి ఉంటాడు. మిగిలిన కాఫీ కూడా కప్పులో పోసి ఉంచుదాం. ఇద్దరమూ ఒక్కసారే త్రాగవచ్చు" అనుకుంటూ తలఎత్తి చూసేసరికి, గుమ్మం ఇవతల పీచుపట్టాకు కాళ్లు తుడుచుకుంటున్న రాజశేఖరం కనిపించాడు.

అతని మొహం ఎందుకో కాంతి విహీనమై ఉంది. అతడు తండ్రిని చూసి, ఏదో చెప్పబోయి నోట మాట రానివాడిలా శిలావిగ్రహంలా నిలబడిపోయాడు.

ధనంజయరావుపంతులు "అదేమిటి రా? అలా నిలబడిపోయావేం? ఏమిటి సంగతి? కోడలి కెలా ఉంది?" అన్నాడు ఆదుర్దాగా.

రాజశేఖరం కొన్ని అడుగులు ముందుకు వేసి తడబడుతూ, "నాన్నా! మరి విశ్వనాథంగారు..... పోయార్ట...." అన్నాడు.

ధనంజయరావు పంతులు, "ఎక్కడికి?" అని అడగబోయి అంతలోనే గుండుదెబ్బ తిన్నవాడిలా బిగుసుకుపోయాడు. చేతిలోవున్న పింగాణీ కప్పు క్రింద పడి ముక్కలు ముక్కలైపోయింది.

ఆయన కనురెప్పపాటు లేకుండా కూర్చుని ఉండగా రాజశేఖరం నెమ్మదిగా చెప్పాడు "నిన్న సాయంకాలందాకా బాగానే ఉన్నారట్ట నాన్నా! చక్కగా అందరితో కబుర్లు చెబుతూ కూర్చుని హాయిగా భోజనం చేశాట్ట. పడుకోబోతూ కొంచెం గుండె నొప్పిగా ఉందన్నాట్ట. అంతే...... గంటల్లో ముంచుకొచ్చేసిం దిట. ఒంటిగంటవేళకు లేచి కిటికీ తలుపులు తెరవమని అడిగాట్ట. ఆ తర్వాత స్పృహ తప్పిం దిట—ఒంటిగంటన్నరకు అంతా అయిపోయిం దిట......"

ధనంజయరావు పంతులు కొయ్యబారిపోయి కూర్చున్నాడు. ఇదంతా విన్నాడో లేదో కూడా తెలియదు.

*　*　*

ఆయన ఉలిక్కిపడ్డాడు. "గేటు మూసేవేళ అయింది బాబూ! మీరిక లేస్తారా?" అంటున్నాడు పార్కు జవాను, ఎదురుగా నిలబడివుండి.

ఆయన తలవూపి నిట్టూర్చి చేతికర్ర అందుకుని లేచి ముందుకు నడిచాడు. పార్కులో బల్లలన్నీ ఖాళీగా ఉన్నాయి. అందరూ ఇళ్లకు వెళ్లిపోయినట్టున్నారు. అంటే బాగా పొద్దు పోయిందన్నమాట.

ఆయన పార్కులోనుంచి ఇవతలికి వచ్చి నెమ్మదిగా నడవటం ప్రారంభించాడు. రోడ్డుపక్కన దీపాల వెలుగు మందంగా వుంది. దూరంగా రైలొకటి కూత వేసుకుంటూ పోతున్నది. దూరాన కారైలు దీపాల తోరణం కదులుతున్నట్టు కనిపిస్తున్నది.

ఆయన ఇంటికి చేరుకునేసరికి కూతురూ, కొడుకూ, మనుమరాలూ వరండాలో నిలబడి ఆయన కోసం ఎదురు చూస్తున్నారు. గేటు తెరుచుకుని లోపలికివస్తూ ఆయన కళ్లబడగానే తేలికగా నిట్టూర్చి "అమ్మయ్య" అనుకున్నారు వారు.

అనూరాధ తండ్రికి ఎదురువెళ్లి చేతికర్ర అందుకుని, "ఇంతసేపు ఉన్నావేం నాన్నా? మేము ఇందాకటినుంచీ ఎంతగా దిగులుపడ్డామో తెలుసా?" అన్నది.

ధనంజయరావుపంతులు బదులేమీ చెప్పకుండా కుర్చీలో కూలబడ్డాడు.

అనూరాధ మళ్లీ, "పాపం! ఆ చక్రపాణి బొత్తిగా చిన్నవాడు. వేరే పెద్ద దిక్కు కూడా ఎవరూ ఉన్నట్టులేరు. తల్లి అసలే లేదనుకో...... నువ్వు అక్కడ ఉండటమూ మంచిదే అయింది. ఏదో పాపం, ఆ కుర్రవాడికి కొంచెం ధైర్యం.....అయినా నువ్వు 'ఆలస్యంగా వస్తా'నని చెప్పి వెళ్లలేదు మరి.... అందుకని కొంచెం గాభరా పడ్డాం......అంతే"...... అన్నది.

రాజశేఖరం, "ఎవరో దూరపు బంధువులు కొందరు వచ్చినట్టున్నారు కదూ నాన్నా" అని అడిగాడు.

ధనంజయరావు పైపంచెతో మొహం తుడుచుకుంటూ "ఏమో మరి......నాకు తెలీదు. నే నక్కడికి వెళ్లలేదు......" అన్నాడు.

అనూరాధ లోపలి గదిలోకి వెళ్లబోతున్నదల్లా ఆగిపోయి వెనక్కు తిరిగింది. రాజశేఖరం ఆశ్చర్యంతో కళ్లు పెద్దవిచేసి "అదేమిటి? నువ్వు వాళ్లింటికి వెళ్లలేదూ? మరి పొద్దుటినుంచీ ఎక్కడున్నావు?" అని అడిగాడు.

ధనంజయరావు పిచ్చి చూపులుచూస్తూ తల వూపి "వెడదామనే బయలుదేరాను పొద్దున.....కాని, అక్కడికి వెళ్లలేదు. అక్కడా అక్కడా తిరిగి సాయంకాలం పార్కుకు వెళ్లి కూర్చుని ఇప్పుడే లేచి వస్తున్నాను" అన్నాడు.

అనూరాధా, రాజశేఖరం ఇద్దరూ కొద్ది క్షణాలపాటు మ్రాన్పడి నిలుచుండిపోయారు. తర్వాత అనూరాధ నెమ్మదిగా "అదేమిటి నాన్నా! అలాటి పని చేశావేమిటి? ఆ పిల్లవాడు మరీ చిన్నవాడు కదా! అతనికి వచ్చిన ఆపద సామాన్యమైంది కూడా కాదు. నువ్వు తప్ప వోదార్చి, ధైర్యం చెప్పగలవారెవరున్నారు చెప్పు అతనికి? అదీగాక విశ్వనాథం గారు నీకు ఎటువంటి స్నేహితుడు! ఎవరైనా వింటే బాగుండదు కూడాను. పెద్దవాడివి. ఇలా చెయ్యవలసింది కాదు నువ్వు" అన్నది.

తర్వాత ఒక అరగంట గడిచాక స్నానం ముగించుకుని భోజనానికి కూర్చుంటూ ధనంజయరావు కూతురివంక చూసి "మీ వదిన కెలా వుంది, ఇవాళ?" అని అడిగాడు.

ఆమె నెయ్యి వడ్డిస్తూ, "ఒకటి రెండు రోజులలో ప్రసవం అవుతుందన్నారు. ఏమీ గాభరా అక్కర్లేదన్నారు. వదిన కూడా ధైర్యంగానే ఉంది. కాన్పు ఎడం కావటంతో మనకి కొంచెం భయం...... అంతకంటె మరేం లేదు......" అని చెప్పింది.

ధనంజయరావు ఏమీ మాట్లాడకుండా నిశ్శబ్దంగా కూర్చుని భోజనం చేశాడు. తర్వాత వెళ్లి హాల్లో వాలుకుర్చీలో కళ్లు మూసుకుని పడుకున్నాడు.

అనూరాధ వంట ఇంటిలో పనులన్నీ ముగించుకుని ముందు హాల్లోకి వచ్చి తండ్రి వంక చూసి నివ్వెరపోయి, 'నాన్నా' అంటూ తట్టిలేపింది.

ధనంజయరావు ఉలికిపడి లేచి కళ్లు నులుముకున్నాడు. "ఆ గదిలో నీ పక్క సరిచేశాను. వెళ్లి పడుకో నాన్నా!" అన్నది అనూరాధ.

ఆయన "అలాగే" అని లేచి ఆ గదిలోకి వెళ్లబోతూ మళ్లీ ఆగి, "అన్నట్టు అమ్మాయీ! మన రాజు పక్క కూడా ఇవాళ నా మంచం పక్కనే వెయ్యి......వాణ్ణి ఇవాళ్టికి ఈ గదిలోనే పడుకోమని చెప్పు" అన్నాడు.

అనూరాధ ఆశ్చర్యంతో తలవూపి "అలాగే" అన్నది.

ఒక పావుగంట తర్వాత రాజశేఖరం, తండ్రి మంచం పక్కనే మరొక మంచం మీద పడుకుని నిద్రపోతున్నాడు. కిటికీలోనుంచి చల్లనిగాలి వాడియైన బాణపు మొనలాగా పదునుగా వస్తున్నది.

ధనంజయరావు కుమారుడి వంక చూశాడు. అతడు నిశ్చింతగా నిద్రపోతున్నాడు. ఆయనకు రోజూ ఈ పాటికి నిద్ర బరువుతో కనురెప్పలు వాలిపోతూ ఉండేవి. అయినా ఇవాళ నిద్ర సత్యాగ్రహం చేసినట్టున్నది. కళ్లు గట్టిగా మూసుకుని ఏ ఆలోచనలూ లేకుండా నిద్రపోదామని ప్రయత్నం చేసి విఫలుడైనా డాయన.

కళ్లు మూస్తే సరి రోజూ చేతికర్ర వూతగా నెమ్మదిగా నడిచివచ్చే విశ్వనాథమే కనిపిస్తున్నాడు. ఆయన అంతదూరమూ నింపాదిగా నడిచివచ్చి ఈ ఇంటి వీధిగుమ్మం దిగుతూ పడబోయేవాడు. అలా రోజూ క్రమం తప్పకుండా జరుగుతూ ఉండేది. వీధి గుమ్మం మెట్లలో పైనున్నది మిగిలిన వాటికంటె ఎత్తయినది కావడమే దానికి కారణం. తర్వాత ఆ మెట్టును గురించే గునుస్తూ "ఆ ఒక్క మెట్టూ అలా ఎత్తుగా ఎందుకు కట్టించావోయ్. రోజూ నే నిక్కడ పొరపాటుపడుతూనే ఉంటాను......" అంటూ ముందుకు నడిచి వచ్చేవాడు. తర్వాత నింపాదిగా చేతికర్ర ఒక మూలవుంచి, చెప్పులు విప్పి వసంత తెచ్చి అందించిన నీళ్లతో కాళ్లు కడుక్కుని పై పంచెతో తడి అద్దుకుని, అప్పుడు వచ్చి కుర్చీలో కూర్చుని, "ఏదీ? నా కోసం ఏం ఉంచావూ?" అని అడిగేవాడు. ధనంజయరావు లోపలినుంచి కాఫీ తెప్పించి "అంతే. ఒట్టి కాఫీతోనే సర్దుకుపోవాలి......" అనే వాడు. "గూడ్" అంటూ కాఫీ కప్పు అందుకునేవా డాయన. తర్వాత మొదలయ్యేది అంతులేని సంభాషణ. ఇలా కొన్ని సంవత్సరాలుగా క్రమం తప్పకుండా జరుగుతూ వచ్చింది. మరి ఇవాళ......?

తన ఇంట్లు నవ్వుతూ ప్రేలుతూ కూర్చుని కులాసాగా గడపవలసిన వాడల్లా చల్లగా బిగుసుకు పోయి ఉంటాడు. కదలికలేని ఆ శరీరాన్ని గోడకు ఆనించి కూర్చోబెట్టి ఈ చలిలోనే చల్లని నీళ్లతో స్నానం చేయించి ఉంటారు. మామూలు రోజులలో అయితే ఒంటిమీద చల్లని నీళ్లు పడితే గజగజ వణికే విశ్వనాథం ఇప్పుడు ఏమీ అభ్యంతరం చెప్ప కుండా నిశ్చలంగా ఉండి ఉంటాడు. "ఎంత చల్లని నీళ్లయినా మీ ఇష్టం వచ్చినన్ని పోసి నన్ను స్నానం చేయించండి" అన్నట్టు రాతిబొమ్మలా కూర్చుండి పోయాడేమో! తర్వాత ఆ వెదుళ్లు చీల్చి వీలుగా కట్టిన ఏడుకట్ల సవారీ మీద అతన్ని పడుకోబెట్టి నలుగురూ మోసుకుంటూ సాగిపోయి ఉంటారు. ఆ వెదుళ్లు అతని శరీరానికి ఒత్తుకోవూ?

ధనంజయరావు బలవంతాన ఆలోచనలకు ఆనకట్టవేసి కిటికీలోనుంచి చూశాడు, బయట చీకటి, ఆకాశంలోనుంచి ఏదో అదృశ్య రాక్షస హస్తం సిరా ఒలకబోసినట్టు చిక్కగా వ్యాపించివుంది.

ఆయనకు హఠాత్తుగా గుండెలు దడదడ లాడాయి. విశ్వనాథం తనకన్నా చిన్నవాడు. తనకన్నా ఆరోగ్యవంతుడనే చెప్పాలి కూడా. అయినా ఎంత హఠాత్తుగా ఇదంతా జరిగిపోయింది? వ్యాధి లేకుండా సూచన అయినా లేకుండా మృత్యువు వచ్చి మీదపడి కబళించుకుపోవడం ఎంత చిత్రం?

తనకు నిద్ర రావడంలేదు. ఒస్తే బాగుండి పోను. ఈ ఆలోచనల సుడిగుండంలోపడి మునకలు వేయడం తప్పుతుంది. అయినా నిద్రకూ, చావుకూ తేడామాత్రం ఎంత? ధనంజయరావు గుండెలు జల్లు మన్నాయి. ఆయన ఒక్కక్షణం "నిద్రపోతున్న శేఖ రాన్ని లేపి కూర్చోబెడదామా" అనుకుని మళ్లీ అంత లోనే ఆ ప్రయత్నం విరమించుకున్నాడు.

* * *

తెల్లవారుతూవుండగా మెలకువ వచ్చి కళ్లు విప్పి చూచేసరికి కిటికీలోనుంచి ఆకాశం నిర్మలంగా కనిపించింది. ధనంజయరావుకు ఒళ్లంతా నొప్పులుగా అనిపించింది. రాత్రిఅంతా సరియైన నిద్ర పట్టక బాధ పడ్డాడాయన. తెల్లవారుజాము వేళకు నిద్రాదేవత కొంచెం దయతలచింది కాని, ఆ నిద్ర అంతా ఏవేవో అర్థంలేని కలలతో చికాకు కలి గించింది. తెల్లవారిన తర్వాత తీరికగా కూర్చుని జ్ఞాపకం చేసుకుందా మనుకుంటే ఆ కలలలో ఒక్కటి గూడా గుర్తురాలేదు.

ఆయన ఆవులించి ఒళ్లు విరుచుకుని లేచి లోపలి గదిలోకి వెళ్లాడు. అనూరాధ తలఎత్తిచూసి ఏమీ మాట్లాడకుండా వూరుకున్నది. ఆయన నేరుగా పెరటి లోకి వెళ్లి దంతధావనం ముగించి లోపలికి రాగానే కాఫీ అందించి, "నేను పెందరాళే వంట ముగించు కుని ఆసుపత్రికి వెడతాను నాన్నా! నువ్వు స్నానంచేసి విశ్వనాథంగారి ఇంటికి వెళ్లు......ఆ అబ్బాయి తెల్ల వారుతూనే మన ఇంటికి వచ్చాడు. పాపం! బొత్తిగా డీలాపడిపోయి ఉన్నాడు!" అన్నది.

ధనంజయరావు ఉలికిపడి "చక్రపాణి మన ఇంటికి వచ్చాడా?" అన్నాడు ఆశ్చర్యంతో. తర్వాత ఒక్క క్షణం ఆగి "మరి నన్నెందుకు లేపలేదు?" అని అడిగాడు.

ఆమె గిన్నెలు సవరిస్తూ కొన్ని క్షణాలు మెదల కుండా వూరుకుని మళ్లీ "నాకు జాలి వేసింది నాన్నా!

నేను మెలకువ రాగానే వరండాలోకి వెళ్లేసరికి బిక్క మొహం వేసుకుని వీధి గుమ్మంముందు అటూ యిటూ తిరుగుతూ కనిపించాడు. నేను అన్నయ్యను లేపి వెళ్లి మాట్లాడ మన్నాను. అన్నయ్య అతనితో మాట్లాడి పంపించేశాడు" అన్నది.

రాజశేఖరం లోపలికి వస్తూ, "డబ్బు కావాల్సి వచ్చిందిట నాన్నా! మొదట్లో 'నువ్వు రాలేదే'మని అడిగాడు. 'ఆయనకు ఈ విషయం విన్నప్పటినించీ మనసు ఏమీ బాగుండలేదు. అంతకంటె మరేమీ లేద'ని చెప్పి సర్దేశాను. ఇవాళ వెళ్లు నాన్నా! లేకపోతే బాగుండదు. మధ్యాహ్నం నుంచీ ఆఫీసులో పని పూర్తి చేసుకుని నేనూ వస్తా నక్కడికి" అన్నాడు.

ధనంజయరావు పంతులు కాస్సేపు నిశ్శబ్దంగా కూర్చుని తర్వాత లేచి ముందు గదిలోకి పోబోతూ "రాజా! ఇలా రా, ఒక్కసారి......" అన్నాడు. రాజశేఖరం తండ్రి ననుసరించాడు.

ఆయన తన గదిలోకి వెళ్లి "డబ్బు ఎంత కావా లన్నాడు?" అని ప్రశ్నించాడు.

రాజశేఖరం "రెండువందలు కావా లన్నాడు. నేను నిన్ను అడిగి మధ్యాహ్నంనుంచీ తీసుకు వస్తానని చెప్పాను" అన్నాడు.

ధనంజయరావు చిరాకుపడుతూ "దీనిక్కూడా నా అనుమతి కావాల్సిందేనా? అయినా నువ్వు ప్రతిదానికీ ఇక నన్ను సంప్రదించ నక్కరలేదని ఎన్నిసార్లు చెప్పానురా నీకు? మధ్యాహ్నం వచ్చేటప్పుడు 'డ్రా' చేసుకురా. నే నక్కడే ఉంటాను" అన్నాడు.

రాజశేఖరం తల వూపి వెళ్లిపోయాడు.

తర్వాత ధనంజయరావు పంతులు స్నానం ముగించుకుని కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. అనూరాధ ముందు గదిలోకి వచ్చి, "అదేమిటి నాన్నా! ఇంకా కూర్చున్నావేం? వెళ్లకూడదూ అక్కడికి?" అన్నది.

ఆయన పరధ్యానంగా తలవూపి "వెడతాను లే.." అని బదులు చెప్పాడు. కాని మరో అరగంట తర్వాత కూడా ఆయన బయలుదేరలేదు. ఆయన మనసంతా 'ఫలానా' అని చెప్పరాని విచిత్రావస్థకు లోనై వుంది. రెండు మూడుసార్లు లేచి బయలు దేరబోయి, శక్తి చాలని వాడిలా మళ్లీ కూర్చుండిపోయాడు. ఎందుకో కాళ్లలో వణుకు పుట్టుకుని వస్తున్నది. అకారణంగా గుండెలు దడదడలాడుతున్నాయి. మనసంతా మాటిమాటికీ బరువెక్కిపోతున్నది. ఏమీ ఆలోచించకుండా కళ్లు మూసుకుని వూరికే నిట్టూరుస్తూ కూర్చోవా లనిపిస్తున్నది.

అనూరాధ తన పనులన్నీ ముగించుకుని ఆసుపత్రికి వెళ్లేందుకు తయారై వచ్చి ఇంకా అలాగే కూర్చునివున్న తండ్రిని చూసి నివ్వెరపోయింది. "అదేమిటి నాన్నా? నువ్వింకా వెళ్లనే లేదా?" అని అడిగింది.

అప్పుడాయన చివాలున లేచాడు. త్వర త్వరగా చేతికర్ర అందుకుని "ఇదుగో వెడుతున్నాను" అంటూ పెద్ద పెద్ద అంగలువేస్తూ వరండా మెట్లు దిగి వీధి తలుపు దగ్గరికి లాగి రోడ్డుమీదికి వెళ్లాడు.

*   *   *   *

ఆ ఇల్లు అసలే చిన్నది. అక్కడే చిన్న పంచలో ఒక ప్రక్క మంత్రాలు వినిపిస్తున్నాయి. చక్రపాణి తడిపంచె కట్టుకుని కర్మకాండ నిర్వహణలో మునిగి తేలుతున్నాడు. అతని భార్య చాలా చిన్నపిల్ల. ఆమె అటూ, ఇటూ దిగులుగా తిరుగుతూ కావలసిన వస్తువులు అందిస్తున్నది. ఇద్దరు మధ్యవయస్సు వ్యక్తులు—ఎవరో దూరపు బంధువులు కాబోలు—అరుగుమీద కూర్చుని ఉన్నారు. లోపల మరికొందరు ఆడవాళ్లు వంట పనిలో ఉన్నారు. పదిహేను, పదహారేళ్ల కుర్రవాడొకడు అటూ యిటూ తిరుగుతున్నాడు.

ధనంజయరావు పంతులును చూడగానే చక్రపాణి మొహం విప్పారింది. అతడు అక్కడినుంచే "నిర్మలా" అని భార్యను కేకవేసి పిలిచి "ఆయన వచ్చారు చూడు... ఎక్కడైనా కూర్చోబెట్టు" అని చెప్పాడు.

ఆమె లోపలినుంచి పాత వాలుకుర్చీ తెచ్చి గుమ్మం ప్రక్కనే వేయబోతూవుండగా ధనంజయరావు వారించి "అమ్మా! అవేమీ వద్దులే......నువ్వు నీ పని చూసుకో. నే నిక్కడ కూర్చుంటాలే" అన్నాడు. ఆయనకు ఇంత వయసు వచ్చినా ఇటువంటి సందర్భాలలో ఎలా ప్రవర్తించాలో, ఏమి మాట్లాడాలో బొత్తిగా తెలియదు. పైగా ఆ పాత వాలుకుర్చీ ఆమె వేసిన చోటనే వేసుకుని కూర్చుంటూ ఉండేవాడు విశ్వనాథం. ధనంజయరావుకు అక్కడ కూర్చునేందుకు మన సొప్పలేదు. గుండెలు ఎందుకో జల్లుమన్నాయి.

ఆ ఇద్దరు వ్యక్తులూ ధనంజయరావు వంక చూశారు. నిన్నటినుంచీ చక్రపాణి, అతని భార్యా కొన్ని వందలసార్లు "ఆయన రాలేదే, ఇంకా!!" అనుకోవడం

వారు విన్నారు. అందుకనే "ఇంత ముఖ్యమైన మనిషి అసలైన సమయం తప్పించి ఇవాళ వచ్చా డేమిటా?" అని చూస్తున్నారు వారు.

ధనంజయరావు కేమీ తోచలేదు. కాస్సేపు ఆకాశం వంక చూశాడు. పలుచ పలుచగావున్న మబ్బులు క్రమ్ముకుని వస్తున్నాయి. వర్షం కురిస్తే బాగుండిపోను. అయినా ఇప్పట్లో వర్షం కురిసే సూచన అంతగా కానరాలేదు.

ఆయన మూలాగా పడివున్న సుద్దముక్క చేతిలోకి తీసుకుని అరుగుమీద గుండ్రంగా ఒక సున్నా గీచాడు. ఇంకా అంతటితో ఆగక గీతలు గీయడం ప్రారంభించాడు. చివరకుచూస్తే అవి పులిజూదం గీతలు. అవతలి వ్యక్తులిద్దరూ ఆశ్చర్యంతో చూస్తున్నారు.

ధనంజయరావు పంతులు అరుగు ప్రక్కగా క్రిందికివంగి చిన్న చిన్న రాళ్లు ఏరి చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. అవి మేకలు. మరికొంచెం పెద్దరాళ్లు మూడు ఏరి తీసుకున్నాడు. అవి పులులు.

తర్వాత ఆ ఇద్దరిలో ఒకరి నుద్దేశించి పూడుకుపోతున్న కంఠస్వరంతో 'ఆ ఇది ఆడటం వచ్చా మీకు?" అని అడిగాడు.

ఆ వ్యక్తి కళ్లు పెద్దవిచేసి చూసి తల అడ్డంగా వూపాడు. తర్వాత ధనంజయరావు చుట్టూ చూసి దగ్గరలో నిలబడివున్న ఆ కుర్రవాణ్ణి పిలిచాడు. అతనికి ఆ ఆట వచ్చులా వుంది. వెంటనే వచ్చి కూర్చున్నాడు.

ఇద్దరూ పులి జూదం ఆడటం ప్రారంభించారు. ఆ కుర్రవాడు పులులు తీసుకున్నప్పుడు ధనంజయరావుగారి మేకలన్నీ వెంట వెంటనే బలి అయిపోయాయి. అతడు మేకలు తీసుకున్నప్పుడు పులులను ఇట్టే కట్టివేసేవాడు. ఆవిధంగా దాదాపు ఒక అరగంటసేపు ఆ ఇద్దరు వ్యక్తులూ విరక్తి నిండిన కళ్లతో చూస్తూ ఉండగా, ఆయన కోసమని నిర్మల తెచ్చి ఉంచిన కాఫీ చల్లగా చల్లారిపోగా, ఆటసాగింది.

అంతలో తలుపు తీసుకుని రాజశేఖరం లోపలికి వచ్చాడు. అతడు తండ్రిని చూసికొయ్యబొమ్మలా కొన్ని క్షణాలు చేష్ట లుడిగి నిలుచుండిపోయి తర్వాత తేరుకుని విసురుగా ముందుకు వెళ్లి ఆ రాళ్లన్నిటినీ పోగుచేసి క్రిందికి విసిరి పారేసి, ఆ గీతలన్నిటినీ తుడిచివేసి, ఆ" ఏమిటి నాన్నా! మరీ చిన్న పిల్లలై పోతున్నా రేమిటి?" అన్నాడు ప్రక్కవారికి వినిపించకుండా.

అంతలో హఠాత్తుగా ధనంజయరావుకు దుఃఖం పొంగివచ్చింది. ఆ మనసులో ఎన్నో అగ్ని పర్వతాలు బ్రద్దలైనట్టూ, ఎన్నో సముద్రాలు ఘోషించినట్టూ అయింది. కళ్లవెంట జలజలమని అశ్రువులు ప్రవహించాయి. ఆయన ఉన్నట్టుండి మొహం చేతులతో కప్పుకుని 'బావురు'.మన్నాడు.

రాజశేఖరం చక్రపాణిని చాటుకు పిలిచి డబ్బు చేతుల్లోవుంచి, "ఆయనకు నిన్నటినుంచీ మనస్థిమితం లేదు. నువ్వేమీ అనుకోకు" అని చెప్పాడు. చక్రపాణి తలవంచుకుని నిలబడిపోయాడు.

తర్వాత రాజశేఖరం తండ్రి చేయి పట్టుకుని లేవదీస్తూ "పద నాన్నా! ఇంటికి పోదాం. మళ్లీ సాయంకాలం వద్దాంలే" అన్నాడు.

ధనంజయరావు లేచి కళ్లు తుడుచుకుని ఒక విధంగా తేలిక పడిన మనసుతో నిట్టూర్చి చక్రపాణి వంక ఒక్కక్షణం చూసి కొడుకువెంట బయటికి నడిచివెళ్లిపోయాడు.

వారిద్దరూ ఇంటికి వెళ్లేసరికి అనూరాధ గుమ్మంలో కూర్చునివుంది. ఆ ఇద్దర్నీ చూడగానే ఆమె లేచి ఎదురువచ్చి "నాన్నా! శుభవార్త...... నీకు మనుమడు.....వండులా ఉన్నాడు.....ఒరే అన్నయ్యా! ఆలస్యంగానైనా మొత్తానికి మొగపిల్లవాడి తండ్రి వనిపించుకున్నావు రా....బొత్తిగా ఇన్నాళ్లు నుంచీ అంతా 'మైనస్సే' అని బాధపడుతున్నావు. ఇప్పుడు 'ప్లస్' వచ్చి చేరి సరి సమానమైందిలే......" అన్నది గుక్క తిప్పుకోకుండా.

ధనంజయరావు వాలు కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. మనసులో గందరగోళం తగ్గి ప్రశాంతత నెలకొన్నది. ఉన్నట్టుండి తలపంకించి 'విశ్వనాథం' అనుకున్నాడు.

అది పైకి వినిపించి మిగిలిన ఇద్దరూ ఆయన ఉద్దేశం అర్థం చేసుకున్నారు. వాళ్లు కూడా తేలికగా నిట్టూర్చారు. బయట మబ్బు విడిచిన బంగారురంగు ఎండ ఆహ్లాదకరంగా వ్యాపిస్తున్నది.